

DE GROND DER ZEKERHEID.

Uw programma lezend, is van lieverlede alles in de crisis geweest: de maatschappij, de theologie, de ethiek en wat al niet meer. Vanmorgen moeten wij wel aan de grond komen of van de grond komen. Het zal hopelijk niet de bedoeling zijn, dat ik, zo er al brokken gevallen zijn, deze weer wat aan elkander moet lijmen en zo iets als een stichtelijk slot geef à la een dagsluiting na een wat losse radio- of televisieavond.

Lezing gehouden voor de C.S.F.R. op 16 juli 1966 op de "Witte Hei", te Huis ter Heide.

Crisis.

Het Leitmotiv voor deze conferentie is: "Crisis der Zekerheden". Wanneer wij het woord crisis Bijbels bezien, dan valt ons op, dat het woord stamt van het griekse werkwoord krinein, dat oordelen, schiften betekent. Het blijkt een bezigheid van God te zijn onder de mensen. Het komen van God met het woord van belofte en oordeel tot de gevallen wereld en mensheid heeft een schiftende en scheidende werking onder de mensen. Krinein: oordelen, schiften en crisis: oordeel, schifting veronderstelt een God, die met de wereld en de mensheid bezig is en een mensheid die aan het oordeel onderworpen is.

Dit is een belangrijk gegeven, dat niet over het hoofd mag worden gezien, ook nu niet bij alle turbulente bewegingen van de maatschappij, de theologie, de ethiek, enz. In de crisis, in het krinein vallen scheidingen tussen mensen en mensen, vallen er beslissingen nu en voor eeuwig. De grootste crisis is ontstaan door de komst van Christus in het vlees. Deze duurt voort en wordt verhevigd tot barensweeën, die andermaal Christus tevoorschijn roepen als Rechter van hemel en aarde. Hij zal de definitieve schifting tussen schapen en bokken teweegbrengen. Jezus Christus staat Zelf midden in deze crisis, gaat erin onder en ontvangt het krinein uit de hand van de Vader. Immers het gehele oordeel (crisis) is aan de Zoon gegeven. Daarom is de Rechter ook de Redder van al de Zijnen.

Waar het mij nu om gaat, is, dat door de komst van het Woord Gods zowel de groei van de zonde als de groei van de genade plaats vindt. Waar het nu om gaat, is, dat het krinein en bij gevolg de crisis niet in de eerste plaats een bezigheid van mensen is, maar van God. Daarom staan ook de catastrofes, de revoluties, de evoluties, de crises, waarin de maatschappij zich bevindt, niet los van het Woord Gods, maar zijn er tot oordeel en genade ten nauwste mee verweven. Het Lam gaat voorop met het Evangelie, de re- en de evoluties, de veranderingen, oorlogen, besmettelijke ziekten, de dood volgen. Ook de veranderingen, die zich nu voltrekken, hebben zich te schikken naar de gang van het Lam. Dat dit geen aanwijsbare en controleerbare werkelijkheid is, is overbodig te zeggen. Het is de werkelijkheid van het geloof.

Zekerheid.

Het tweede woord, dat wij Bijbels willen bezien is het woord zekerheid. Wanneer wij Van Dale's woordenboek opslaan, betekent zekerheid in onze taal: 1. veiligheid, geen risico's; 2. gewisheid (met zekerheid iets zeggen); 3. vastheid, onveranderlijkheid; 4. zaak, die zeker is (b.v. de oorlog

is verlies van alle zekerheden); 5. beslistheid, vastheid; 6. onderpand, waarborg (geld lenen op zekerheid).

In de bijbel worden twee woorden voor ons woord zekerheid gebruikt:

1. asfaloo, asfaleia, asfalès.
2. plèroforeoo.

1. De eerste woordgroep betekent als werkwoord: vast zijn, zeker zijn, resp. vastheid, zekerheid. B.v. Hand. 2 : 36: Zo wete het gehele huis van Israël nu zeker, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft. Zeker weten, als waarheid kennen en erkennen. Verder I Thess. 5 : 3. Wanneer ieder roept: Vrede en asfaleia (zonder gevaar), dan betekent dit veiligheid. Conclusie: 1e woordgroep: vast, zeker, veilig zijn, waar zijn, als waarheid erkennen.

2. Plèroforeoo komt veel meer voor. Betekent: a. tot volheid, tot de volle maat brengen, dus versterking van plèrooo; b. iemand bevredigen; c. iemand overtuigen; volle zekerheid geven; overtuigd worden; zekerheid verkrijgen.

Wij moeten dus bij het woord vooral denken aan vullen, tot volheid, tot de volle maat brengen. Dit komt vooral tot uiting in Luc. 1, waar geschreven wordt over dingen, die onder ons zekerheid hebben. Welke zijn die dingen? De daden Gods in de ruimte en de lengte van de geschiedenis. Op die daden is de schrijver voluit betrokken. Hier kunnen wij dus vertalen: dingen, die tot vervulling zijn gekomen, die hun beslag hebben gekregen. In Col. 4: 12 wordt gezegd, dat Epafras voor de gemeente strijd in de gebeden, opdat zij staan mogen, volmaakt en *volkomen* in al de wil van God. Het merkwaardige is, dat hier hetzelfde grondwoord voor zekerheid vertaald is met volkomen (S.V.) vaste overtuiging (Brouwer), verzekerd (N.V.). Hier grenst dus: tot de volle maat van Christus gebracht, aan: met zekerheid vervuld. Zo ook 1 Thess. 1 : 5: Want ons Evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in de Heilige Geest, en in veel verzekerdheid. Verzekerdheid (S.V.), beslistheid (L.V.), volheid (N.V.). Hier blijkt plèroforia te liggen in het verlengde van geest, kracht. Duidt aan: de volheid van het goddelijk werk. Het is dus een woord om de overgrote volheid en rijkdom aan te duiden van de evangelie-prediking in het tegenwoordige leven. Idem in Col. 2 : 2: overvolheid. Idem in Hebr. 6 : 11: komen tot de volle verzekerdheid der hoop is: tot volle ontplooiing der hoop komen. Er aan grenzend is: iemand overtuigen, volle zekerheid geven. Het schoolvoorbeeld is Abraham. Rom. 4 : 21: Abraham is ten volle verzekerd, dat God machtig was dat te doen. Hier dus: ten volle overtuigd, dat... Waarvan ? Van de overeenstemming tussen Gods belofte en almacht: n.l. het niet niet zijnde in of tot aan-zijn te roepen. Rom. 14 : 5 handelt over de kwestie van het al of niet eten van vlees. Ieder zij in eigen gemoed ten volle verzekerd. Ieder gewinne voor zich de overtuiging, waardoor hij gericht handelt.

De conclusie is: de Bijbelse zekerheid is een werkzaamheid van God in de gelovige. Deze zekerheid of vastheid is daarom vast en zeker, omdat deze wortelt in God en in de gelovige groeit, tot wasdom komt, tot de volle maat, de maat van Christus komt. Daarin raakt gij overtuigd van de waarachtigheid van de sprekende, belovende God. Volheid, groei, maat, wasdom, zekerheid staan in de verbinding met Geest, kracht, hoop, liefde enz. Zij staan in het krachtenveld van de Heilige Geest.

De weg tot de zekerheid.

Daarmee is dit woord in de Bijbelse verbanden gezet en van menselijke besmettingen gereinigd. Wij moeten en mogen de eigen aard van de Bijbelse woorden: groei, volheid, vastheid, zekerheid, ontzien. Er is dus ook een geheel eigen weg tot deze zekerheid. Dat zal duidelijker worden, wanneer wij zien, dat de niet-theologische wetenschappen uitgaan:

- a. van de waarneming. Wij zijn volstrekt zeker van wat wij zien met onze ogen, horen met onze oren en tasten met onze handen;
- b. van de intuïtieve zekerheid, waardoor wij de grondslagen en uitgangspunten van de verschillende wetenschappen aanvaarden. B.v. wij nemen intuïtief en zonder bewijs aan, dat de rechte lijn de kortste afstand is tussen twee punten, dat de zinlijke waarneming ons niet bedriegt, dat de wereld buiten ons bestaat, dat de denkvetten betrouwbaar zijn, enz.; ..
- c. zekerheid, die bewust op het getuigenis van geloofwaardige personen, waardoor onze kennis b.v. van het verleden aanmerkelijk wordt uitgebreid;
- d. zekerheid, die door redenering wordt verkregen en op bewijzen steunt. Iedere wetenschap heeft eigen zekerheid, die niet dwingend aan andere wetenschappen kan worden opgelegd.

Wanneer wij de eigen aard van de godsdienstige zekerheid vergelijken met de bovengenoemde, dan is het duidelijk, dat de zintuiglijke waarneming hier uitgesloten is, omdat het hier gaat om onzienlijke dingen. Hebr. I.

Ook is uitgesloten de zekerheid door redenering. Stel u voor, dat ieder mens de lange weg van de inleidingswetenschappen moest gaan. Dan zouden wij van een rooms clericalisme in een intellectualistisch clericalisme terecht komen. Daarbij komt, dat wat vandaag als de enige kennisweg geproclameerd wordt, morgen overboord wordt gezet. De theologieën wisselen met de mode. Onze eeuwige bestemming kan niet aan een spinrag hangen. Uiteindelijk kan niemand tussen God en ons leven staan. Om getroost te leven en te sterven, dienen wij te rusten in een ontwijfelbaar getuigenis. Anders was deze alleen weggelegd voor de denkers. Volgens de bijbel is vaak het tegendeel het geval. Ieder mens - ook de eenvoudigste - heeft absolute zekerheid nodig, omdat zijn wel en wee er mee samenhangt. De zekerheid in de religie hangt aan de openbaring Gods in Christus in de Heilige Schrift en in de schepping en (met de nodige reserve) in de geschiedenis. De mens is van huis uit een godsdienstig wezen. Hoe ook verwrongen en verduisterd, hij is van goddelijke komaf! Tegelijk is een algehele regeneratie nodig om tot die zekerheid te geraken.

Eerste en laatste woord.

Waar vinden wij het eerste en het laatste woord, waarin wij zekerheid vinden? Rome valt terug op de kerk, die de Schrift in de traditie zeker stelt. De mystici en de rationalisten putten uit het religieus subject: de mens. Daarin zijn de nodige variaties: religieus bewust-zijn, geweten, gevoel, rede zijn beurtelings of in combinatie bron en maatstaf. Schleiermacher heeft de theologie tot bewustzijn-theologie gedegradeerd. Barth heeft hierin een grote verandering gebracht, al is dit met de nodige verminkingen van de gereformeerde theologie gepaard gegaan. De existentie-filosofen en theologen stellen alles in de ontmoeting en zinken hoe langer hoe meer weer in het subject en het subjectivisme terug!

Een christen vindt het eerste en laatste woord in de openbaring Gods. Deze openbarende God dient zichzelf aan, in Christus door de Geest. Christus wandelt onder ons in het kled van het evangelie. Deze openbarende God vraagt geloof. Er is geen andere kennisweg dan het geloof, dat God vraagt en schenkt. Hier vallen: gevoel, bewustzijn, bewijzen, redeneringen en ervaringen, hoe zeer zij, de een meer, de ander minder, in het geloof hun plaats krijgen, als toegangswegen weg. *Alleen het geloof!* De openbaring Gods is gericht op de mens. Zij bestaat en handhaaft zich desnoods zonder dat één mens deze gelooft -wat nooit het geval is - maar is gericht op het geloof! Zoals het licht bestaan kan, zonder dat één oog het ziet. Desniettemin is het gericht op het oog. Wij komen pas tot het rechte inzicht door het geloof. Hoe noodzakelijk ook het orgaan, in dit geval het geloof is, het is nooit de bron van de kennis. Dit is en blijft het Woord Gods. Dit is de dood aan alle subjectivisme. Hoe noodzakelijk ook geloof, wedergeboorte en ervaring is, zij zijn geen bron van kennis, maar de middelen, de organen!

Het is hier -dacht ik - de plaats een waarschuwing te plaatsen tegen de te hoge taxering van de verworven kennis. Wij staan als westerse mensen vanaf onze prille jeugd onder de training van deze harde scholing. Daardoor is er een aangrijpende vervreemding van de wereld van de bijbel (C. Aalders: Evangelie verkondiging in wereldperspectief 61 v.v.). Men komt onder de indruk van de onaantastbaarheid van de moderne wetenschap. Pogingen tot overeenstemming worden ondernomen door Kar! Heim en Teilhard de Chardin. Tot ontmytologisering door Bultmann, Tillich, Van Buren. Anderen (Jaspers, Heidegger, Martin Buher) verzetten zich tegen deze rationele technocratie. Zij willen ons los hebben van de moderne denkwetten, die een belemmering vormen voor het geloof. Daar zit iets in. De moderne mens moet ontdekken, dat "zien" en "horen" meer is dan wat de school er onder verstaat en de officiële wetenschap ervan gebruikt (Aalders, blz. 71). Dit valt temeer op, wanneer wij bedenken, dat velen Jezus tijdens Zijn omwandeling volledig zicht- en tastbaar voor zich hadden, maar Hem toch niet "zagen" als de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid.

De laatste grond.

Hoezeer de tot nu toe gevolgde methode: onderkennend de eigen aard van ieder wetenschap en de zekerheid daarvan, aanwijzing van de eigen uitgangspunten en van het "geloof" in deze uitgangspunten, te verdedigen valt, de laatste en diepste grond is dit niet. Het kan behulpzaam zijn, maar de laatste vraag naar de grond der zekerheid ligt elders. Want tot nu toe zijn wij ervan uitgegaan, dat de Bijbel Gods Woord is. Wie bewijst ons dit? Wie waarborgt ons, dat de Schrift het onbedrieglijk getuigenis is van God Zelf? Er zijn de eeuwen door indrukwekkende pogingen gedaan vanaf de apologeten tot Keller: "De Bijbel heeft toch gelijk!" Ik ontken niet de betrekkelijke waarde van deze pogingen, maar bestrijd, dat daarmee iemand tot het ware geloof komt. Al deze pogingen lijden schipbreuk op de onmacht en de onwil van de mens. De apologeten mogen het geloof voorstellen als een redelijke vrije daad van de mens, maar Augustinus zag dieper, toen hij alle nadruk legde op de goddelijke genade, de inwendige genade (niet gelijk aan de ingestorte genade), die de mens beweegt de H.S. als Gods Woord te aanvaarden. Welke plaats de kerk als moeder der gelovigen bij Augustinus ook inneemt en hoezeer zijn woord ook bekend is, dat hij nooit tot het geloof gekomen zou zijn zonder de kerk, overwegend is de belijdenis, dat ten diepste God Zelf in onze harten het geloof werkt op een zodanige wijze, dat wij geloven. Het is pure genade, wanneer wij geloven. God buigt onze wil!

Er kunnen veel motieven om tot geloof te komen worden aangevoerd en de scholastiek van alle eeuwen moge sterk zijn in cirkelredeneringen (b.v. de Schrift wordt geloofd, omdat zij geopenbaard is, èn dat ze geopenbaard is, wordt opnieuw geloofd, omdat de Schrift het getuigt), bij al deze redeneringen blijft verborgen, waarom wij het geopenbaarde getuigenis geloven. Er is op de vraag: Waarom gelooft gij? maar één antwoord: omdat God gesproken heeft! 'Deus dixit! Vraagt ge verder: Waarom gelooft gij, dat God gesproken heeft in de Schrift? Dan is het enige antwoord: Omdat God mij inwendig zo bewerkt heeft, dat ik die Schrift als Gods Woord erken. Daarmee is alles gezegd. Het Woord Gods is de grond, maar de genade is oorzaak van het geloof.

Calvijn.

Dit geloofsstandpunt is op magistrale wijze verdedigd door Calvijn. In boek I-VII e.v. van zijn Institutie zegt hij, dat God nu geen dagelijkse godsspraken meer van de hemel geeft. Toch wil Hij, dat Zijn Waarheid een eeuwige gedachtenis zal hebben. De Schrift bevat derhalve bij de gelovigen geen ander en volledig gezag dan wanneer zij geloven, dat ze uit de hemel is voortgekomen, evenals levende stemmen vandaar gehoord worden. Tussen de sprekende God en de luisterende kinderen Gods mag niets tussenkomen. Ook niet de Kerk. Immers is de Kerk door het Woord, dat aan haar voorafging, gebaard. Daarom kan en mag niet worden toegestaan, dat de Kerk aan het Woord zijn gezag verleent. Dit is een hoon voor de Heilige Geest! Wat moet een mens beginnen, indien de beloften Gods van het oordeel van mensen afhangen? Dan worden wij steeds heen en weer geslingerd! De Kerk *ontvangt* deze geschriften, dat zij van God zijn. Zij ontvangt deze uit de hand van God. Niet het oordeel der Kerk maakt de Schrift betrouwbaar, maar zij is betrouwbaar van zichzelf. Dat wil zeggen de Schrift rust in zichzelf. Dit is de autopistie, de geloofwaardigheid der Schrift. Zo gezien hangt de Schrift niet aan de Kerk, maar omgekeerd: de Kerk hangt aan het Woord! Op de vraag naar de geloofwaardigheid van de Schrift is maar één antwoord: Neem en lees! Deze Schrift spreekt voor God en voor Zichzelf. Geen menselijke stutten zijn nodig om dit Woord te schragen.

Toch hoezeer de Heilige Schrift is doorademd met de Geest, zij vindt geen geloof bij ons dan wanneer de Heilige Geest deze door een inwendig getuigenis bezegelt. De Geest inspireerde de profeten en apostelen en "moet" in onze harten werken, dat zij getrouw hebben overgebracht, wat God gesproken heeft. De Geest, die de profeten te spreken gaf, maakt het gesprokene geloofwaardig toen en nu! De Geest doet ons door dit onderwijs in de Heilige Schrift rusten. Dan zijn wij niet meer afhankelijk van oordeelvellingen van mensen, maar stijgen boven het menselijk oordeel uit tot Gods eigen mond. Calvijn zegt in dit verband: Ik zeg niets anders dan wat iedere gelovige bij zichzelf waarneemt met dit verschil, dat mijn woorden ver beneden een rechtmatige uitlegging van het onderwerp blijven. Inst. INII, 5.

Hier doet Calvijn dus een beroep op de eigen aard van de Godskennis, op de verborgen omgang met God, op de bevinding (mits in Bijbelse verbanden). Dit is geen vlucht in het irrationele, het vage, het ongrijpbare, maar in het: God heeft gesproken. Ik heb het zelf uit Zijn mond gehoord. God onderwijst de Zijnen met een kennis, die niemand hun geven of ontnemen kan. Al Zijn kinderen zijn van Hemzelf geleerd. Deze intieme kennis is niet algemeen, maar het deel van de uitverkorenen. Uitverkiezing niet in de zin van de blokkade van het heil, maar als opening en

deelachtigmaking van Christus en Zijn weldaden. In de grote verwarring, vervaging en ontbinding van nu geldt: Geen anderen begrijpen de verborgenheden, dan wie het gegeven is. Dit getuigenis van de Heilige Geest staat bij Calvijn niet geïsoleerd, maar is verbonden met de toepassing van de Heilige Geest aan de enkeling en in Zijn werk aan het geheel van de Kerk en in de schepping. Calvijn is de man, die de Geest een brede plaats laat beslaan.

Daarom is Calvijn furieus tegen de Wederdopers, die van openbaringen van de Geest spreken los van het Woord en van Christus! Calvijn maakt altijd onderscheid tussen de illuminatio (de verlichting der gelovigen) en de revelatio, de openbaring, die de apostelen en de profeten te beurt viel bij hun spreken van de woorden Gods en de inspiratie van de Bijbelschrijvers. Toch spreekt de Schrift ook bij de toepassing van Christus aan het hart soms van openbaring, Gal. I. Maar toen het Gode behaagde Christus in mij te openbaren. .. Overigens spreekt de Schrift van kennen, vertrouwen, vrezen, dienen, hopen, liefhebben, verwachten, onderwerpen, uitzien. Zij zijn alle uitingen van de overweldigende werkelijkheid van het-in-Christus-zijn, het in de Geest zijn, van het wonen van Christus door het geloof in het hart, van het leven van Christus in ons, van het met Hem lijden, sterven, begraven zijn, opstaan en in de hemel gezet zijn. Het zijn uitingen van de verkiezende liefde des Vaders, van de verzoenende kracht van het bloed van Christus, van de wederbarende kracht van de Heilige Geest

Het getuigenis van de Heilige Geest.

In dit grote geheel - niet los ervan - staat in de Heilige Schrift het getuigenis van de Heilige Geest. In al de levende verbanden. Hierop dienen wij te letten. Wij mogen het niet losmaken uit de verbanden. Bijv.: voor de Waarheid zijn en er zelf geheel buiten staan! Dat is een kwade zaak. Dan zijn er mogelijk wel overtuigingen, is er een beslag enz., maar er is geen geloof. Het getuigenis van de Heilige Geest mogen wij niet losmaken van het persoonlijk kindschap. In deze levende verbanden is het ware leven van de Kerk altijd beter dan de theologie! Hoewel er in hoogte- en dieptepunten tussen de belijdenis, eventueel theologie en het leven der kerk diepe samenhangen zijn, dit is helaas niet zo gebleven. Wanneer de overstelpende inwoning van de Vader en de Zoon door de Heilige Geest niet meer beleefd wordt, past de theologie zich aan, erger gaat zij deze kernstukken vervormen of bestrijden! Dit is ook met het getuigenis van de Heilige Geest zo gegaan. Socianen, Remonstranten en Roomsens bestreden of vervormden het. Men zag er een aanvulling in, een bepaalde verlichting van het verstand, waarbij de levendmakende werking van de Heilige Geest of werd verzwegen of werd bestreden. Helaas is ook de gereformeerde theologie in de natijd van haar glans ontdaan. Hoe uitnemend à Brakel ook weet te schrijven over het geestelijk leven, hij spreekt nauwelijks over het getuigenis van de Heilige Geest in verband met de Heilige Schrift. Het wordt bij velen een ervaringsbewijs achteraf.

Toch heeft het zich gehandhaafd! God bewaart het, laat allerlei systemen opkomen en sterven. De Waarheid blijft. Zij kan doodgezwegen of verminkt worden, maar zij herstelt zich. De Waarheid kan zonder ons bestaan, maar wil door ons gekend worden. Dit Woord der Waarheid wil verzegeld worden, dat God waarachtig is. Daarmee is de algehele wederbaring van de zondaar gegeven. Willen wij Christus stem horen, dan moeten wij uit de Waarheid zijn!

Deze aanraking met de Waarheid is ontmaskerend, maakt eenvoudig en waar. Verzegelen, dat God waarachtig is, betekent ook aanvaarden wat hij van ons zegt: het demasqué - niets meer te verbergen hebben. Dan gaan wij in de crisis! Hoezeer alles is aangetast en aangevreten door de geest van deze tijd, God is niet in de crisis, Zijn Woord is niet in de crisis, maar wij -studenten van 1966 -gaan in de crisis van de oordelende, richtende en schiftende God in Christus. Dan verdwijnt er veel, verliezen wij ons steunpunt in onszelf en vinden het terug in God, die vrijmaakt van alle zondebanden, angst, twijfel, problematiek enz. en ons doet rusten in God, in Zijn Woord, in Zijn Christus, in Zijn belofte. Er is een onmiddellijke aanraking. Die is oorspronkelijk, omdat zij ons bij de oorsprong brengt. Dan is de afstand tussen de waarheid en ons weggevallen en maakt deze Waarheid ons vrij, geeft rust, vreugde en zaligheid. In de hoogtepunten van de omgang met God, dat zijn meestal de dieptepunten van ons gewone leven, geeft ze bevrijdende uitzichten op het Koninkrijk Gods. God geeft getuigenis aan Zijn Waarheid in zekere zin aan alle mensen, hij houdt zich aan niemand onbetuigd, maar inzonderheid aan Zijn kinderen. Zijn Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Het grote getuigenis van God is in Christus. De Heilige Geest is de grote Pleitbezorger in de wereld (Joh.). Hij laat gezaghebbend horen: Alzo spreekt de Heere Heere! Bewijzen? Pascal zegt: God is kenbaar genoeg voor die Hem zoeken en verborgen genoeg voor die Hem ontvluchten. Wat in Christus is, brengt de Geest in ons over. Hij zal het uit het Mijne nemen en zal het u verkondigen. Dat wil zeggen: Het doel van Gods werk is in ons wonen en bij, ja in ons zijn. God zoekt (in)woning bij de mens!

Deze werkende God maakt ons getuigen in woord en daad! Ik weet, dat er een introvert, zelfbespiegeland christendom is, dat altijd met zichzelf bezig is, maar waaraan een ander weinig heeft. Ik weet, dat de verscholastisering en verrationalisering van de religie jonge mensen niet aantrekt, om niet te zeggen afstoot. Ik weet, dat de verobjectivering van de bevinding veel kwaad gedaan heeft en doet, en nog veel meer! Maar wie het binnenwerk van de Geest verwaarloost, de motorische kracht van Woord en Geest niet kent, verrationaliseert naar de andere kant. En dat is *de* grote zorg voor deze tijd!

Hoe werkt dit?

Hoe werkt nu dit getuigenis van de Heilige Geest? Of beter: waar begint het? Dat is niet te zeggen. Er zijn mensen die plots en onverhoeds tot Christus worden getrokken en daarna pas de Schriften gaan verstaan. Meestentijds gaat Gods Woord op een bepaalde plaats open. Een woord treft ons, grijpt ons aan, oordeelt, vertroost ons, enz. Hoewel de Heilige Schrift gezag heeft in zichzelf, gaat ze meestal op een bepaalde plaats open. Hoewel het gezag van het Woord Gods voorop gaat en 't geloof volgt (het Woord Gods is zaad der wedergeboorte) toch heeft de Heilige Schrift voor ons gezag naarmate wij deel krijgen aan de inhoud. Hierover zou veel te zeggen zijn naar aanleiding van Calvijns Institutie, die in boek I de indruk wekt, dat het gezag van Gods Woord eerst erkend moet worden, om daarna tot geloof te worden gebracht. In zijn commentaren ligt dit anders, minder systematisch en geordend, maar daarin directer en spontaner. Bavinck en ten dele ook Berkouwer wijzen op deze samenhang van getuigenis van de Heilige Geest en het geloof. Er is dan ook een begin en groei. Hier moeten wij terug naar het begin. Zekerheid is vol worden, tot volle wasdom komen, tot de volle maat komen. Daarmee is gezegd, dat de zekerheid van het geloof, in dit geval ook het getuigenis van de Geest er is,

naarmate er geloof is. Is dit geloof klein en zwak, dan is ook het getuigenis van de Heilige Geest klein en zwak! Met andere woorden de zekerheid van het geloof door het getuigenis van de Heilige Geest is niet een los toevoegsel, of om het in de termen van de vaders te zeggen: niet behorend tot het welzijn van het geloof, maar tot het geloof. Dit was voor mij een bevestiging van een intuïtief vermoeden, dat de zekerheid van het geloof organisch van binnenuit uit het geloof tevoorschijn komt. Dat brengt ons tot uitsluiting van woorden. Vol worden, vervuld worden, tot de maat komen, overtuigd worden, overtuiging (zekerheid) ontvangen is van God uit een niet te onderbreken bezigheid, maar is van ons uit aan alle schuddingen, twijfelingen, schokken onderhevig. In ons werkt de wet der zonde en des vlees. Maar - hoe dan ook - de grond van de zekerheid is niet ons inzicht of besluit, maar een macht, die boven ons staat, die onze wil buigt, ons verstand verlicht, die zonder dwang en toch krachtadig onze gedachten en overleggingen gevangen neemt onder de gehoorzaamheid van Christus. Het geloof is een gave Gods, een werking van de Heilige Geest; een aardverschuiving, een totale verandering!

Samenvattend kunnen wij zeggen. De grond van de zekerheid is gefundeerd in:

1. Het zelfgetuigenis van de Heilige Schrift. De Heilige Schrift heeft een leer over zichzelf. Daarin getuigt de Geest.
 2. Het getuigenis van de Kerk van alle eeuwen. Er is een eenparige belijdenis van de gemeente, dat de Schrift het Woord van God is.
 3. Het getuigenis van de Heilige Geest in het hart van de gelovige over de divinitas (goddelijkheid) van de Heilige Schrift, maar besloten in het kindschap!
- Dit drieërlei getuigenis is van één Geest!

Appèl.

Van hieruit wil ik een dringend appèl op u doen.

- a. Laten wij - bij alle bevoorrechtiging als student -de verworven kennis en de schoolse training niet te hoog taxeren ten aanzien van de eigen kennis van het geloof.
- b. Laten wij ervoor bewaard worden de eigen aard van de Godskennis gelijk te stellen met de eigen aard van de kennis in deze wetenschappen.
- c. Laten wij er vooral voor bewaard worden te menen, dat er voor intellectuelen een aparte ingang is in het Koninkrijk Gods, en dat wij wel op een andere wijze kunnen zalig worden dan de anderen.
- d. Laten wij voor ogen houden, dat wat wij de crisis in allerlei levensverbanden noemen, de doorwerking van de zonde is en dat de crisis, die God wekt in ons leven ons stelt voor God als vervloekte, hoogmoedige zondaren.
- e. Laten wij in de crisis der zekerheden, de vastheid van Gods Woord en belofte niet ondergraven door de theorie der rijdgebondenheid. Daardoor is in de Hervormde Kerk eerst de belijdenis (der vaders) als tijdgebonden van haar gezag ontdaan. Nu is Gods Woord aan de beurt.
- f. Laten wij - indringend geroepen door God . ons verzet opgeven. Laten wij voort worstelen tegen de stroom in, tegen allerlei zuigkracht in.

De Heilige Geest voert een pleidooi voor God in Christus tegen ons en voor ons. Zijn wij in twijfel, in schuddingen? Dat is zo erg niet. Kennen wij in al onze onzekerheden, de vastheid van het Woord Gods over onze verlorenheid? . Beproeft de woorden Gods! Want wie deze woorden proeft, beproeft, die zal erkennen dat Christus door de Vader gezonden is. Is nog veel onduidelijk? Dat is niet zo erg! De Heilige Geest geeft geen zekerheid om onszelf buiten de onmiddellijke aanraking met God om, maar geeft met het zeker- en vast-zijn van Christus ook de zekerheid, dat wij kinderen Gods zijn. Dat is de groei, de rijping, het aan de maat komen, het overtuigd worden, waarmee wij begonnen en nu eindigen.